Rapport

2009:1

Marknadskontroll säkerhet vid fritidsdykning

Konsument verket • KO

Marknadskontoll säkerhet vid fritidsdykning
Projektledare: Maria Lindstedt
Projektdeltagare: Maria Holmberg, Helena Nilsson
Konsumentverket 2008

Innehåll

Sammanfattning 4
Inledning 6
Bakgrund 7
Krav på dyktjänster 9
Krav på dokumentation på personlig skyddsutrustning 9
Dykregulator 10
Syfte 11
Frågeställningar 11
Metod 12
Resultat och analys 14
Teknisk dokumentation och märkning av dykregulatorer 15
Rutiner för hantering av dykutrustning 15
Förebyggande säkerhetsrutiner 17
Anpassning av utrustning 18
Säkerställande av dykfärdighet 18
Storlek på grupp vid utbildning – användning av mellanlina 19
Säkerhetsorganisation vid dykplatsen 20
Säkrare dykning - förslag från näringsidkarna 21
Övriga erfarenheter från marknadskontrollen 22
Diskussion 24
Bilaga 1. Kort om produktsäkerhetslagen 26
Bilaga 2. Definition av begreppet näringsidkare – 27
Bilaga 3. Standarder inom SIS/ TK 388 Fritidsdykning 28
Bilaga 4. Deltagarlista branschmöte DYK, 15 jan 2008 29
Bilaga 5. Sammanställning av resultat 30
Bilaga 6. Säkerhetskort vid dykning 31

Sammanfattning

Konsumentverket ansvarar för tillsynen av säkerheten inom fritidsdykning. I detta projekt har Konsumentverket besökt femton dykföretag och två dykarklubbar. Syftet med besöken har varit att granska näringsidkarnas rutiner för hantering av dykutrustning som används vid utbildning och uthyrning, men även att titta deras allmänna förebyggande säkerhetsrutiner. I projektet har ingått en uppföljning av den marknadskontroll på dykluft som Konsumentverket genomförde 2007. Hos företag som haft dykutrustning till försäljning har Konsumentverket även tittat på märkning och bruksanvisning av nya dykregulatorer.

Projektet är en del av ett tre-årigt projekt med syfte att förbättra säkerheten vid fritidsdykning i Sverige och att minska antalet dödsolyckor inom sporten, framförallt de dödsolyckor som inträffar i samband med dykutbildning och vid arrangerade dykutfärder. Marknadskontrollen 2008 har skett genom tillsynsbesök. Vid besöken har näringsidkarna fått redovisa sina förebyggande rutiner, svara på ett antal frågor samt i förekommande fall fått visa upp skriftlig dokumentation.

När det gäller skriftlig dokumentation av rutiner och även dokumentation av egna kontroller så har Konsumentverket noterat vissa brister. Ett exempel är att näringsidkarna ofta har rutiner för service och skötsel av dykutrustning men att det ofta saknas dokumentation över den service som är utförd. Det finns även brister när det gäller dokumentation som styrker att den personal som utför service av dykutrustning är behörig.

Marknadskontrollen visar att det saknades svensk bruksanvisning på mer än hälften av de kontrollerade dyk-regulatorerna. En del brister noterades även på märkningen och på den tekniska dokumentationen som tillverkarna har skickat in.

Samtliga näringsidkare uppger att de har förebyggande säkerhetsrutiner. Dykning i Sverige innebär att dyka under helt andra förhållanden än i tropiska vatten vilket ställer större krav på näringsidkarna som erbjuder dyktjänster men även på de konsumenter som dyker. Ansvaret för säkerheten vid dykutbildning och dykutfärder ligger hos näringsidkarna som erbjuder tjänsten. I det ansvaret ligger bland annat huvudansvaret för säkerheten vid dykplatsen och att ha skriftliga förebyggande säkerhetsrutiner. Det ingår även ett ansvar att kontrollera och ansvara för dykutrustning som lånas eller hyrs ut samt att anpassa antalet elever vid dykutbildning så att säkerheten uppnås.

Marknadskontrollen visar på skillnader hos de besökta näringsidkarna med avseende på förebyggande säkerhetsrutiner och egenkontroll av den egna

verksamheten. Näringsidkarna bedömer själva att de har tillräckliga och goda säkerhetsrutiner vilket kan tolkas som anmärkningsvärt med tanke på de dykeriolyckor som inträffat under dykutbildning och dykutfärder under de senaste åren.

Inom fritidsdykning finns idag ett antal europeiska standarder med säkerhetskrav på dyktjänster och dykutbildningar. Dessa EN-standarder ger tillsammans med produktsäkerhetslagen ett underlag för säker fritidsdykning. Konsumentverket har i sin analys kommit fram till att en viktig faktor för säker dykning i svenska vatten är att dykbranschen tillsammans med Konsumentverket gemensamt tolkar och tydliggör dessa standarder i en vägledning för säker fritidsdykning.

Inledning

Konsumentverket påbörjade under 2007 ett treårigt tillsynsprojekt inom området säkerhet vid fritidsdykning i svenska vatten. Projektet består av tre delar. I den första delen kontrollerades näringsidkarnas rutiner och hantering av komprimerad luft som används vid dykning. I samband med tillsynsbesök hos ett 20-tal dykföretag togs prov och analyserades stickprov av komprimerad dykluft. Delprojektet dykluft avslutades under 2007 och har sammanfattats i Konsumentverkets rapport 2007:16.

Under 2008 har Konsumentverket riktat in marknadskontrollen på näringsidkarnas rutiner kring och hantering av utrustning som används vid dykutbildning och uthyrning. Med anledning av att det i Sverige under några månader 2008 inträffade flera dödsolyckor inom fritidsdykning där en tjänst var inblandad, utökades marknadskontrollen till att även innefatta en genomgång av allmänna säkerhetsrutiner hos näringsidkare som erbjuder dyktjänster.

Statistiken visar att det i snitt inträffar fyra dödsolyckor per år inom fritidsdykning i Sverige. Under de senaste åren har det skett dödsolyckor under utbildning och vid arrangerade dykutfärder. Konsumentverket ser allvarligt på att det har inträffat dödsolyckor vid dykutbildning. När det gäller incidenter så saknas tydlig statistik. Svenska sportdykarförbundet har en incidentdatabas där dykare frivilligt kan rapportera in olyckor och incidenter. Rapporteringen fungerar enligt uppgift från förbundet dåligt. När det gäller dödsolyckorna är det även där svårt att få fram exakt statistik och orsaker till olyckorna. Utredningsmaterialet ägs av respektive polisdistrikt och är skyddat av sekretess. Ett annat problem är att olyckor inom fritidsdykning inte är registrerat som en egen kategori i statistiken, utan klassas som drunkningstillbud eller dödsfall genom drunkning.

<u>Kort beskrivning av sportdykarolyckor med dödlig utgång under 2008.</u>
3 maj. 69-årig kvinna omkom under en arrangerad dykutfärd i Smögen. Kvinnan var med i ett större sällskap och dök tillsammans med sin man. Mediciniska orsaker anses vara orsak till olyckan.
31 maj. Arrangerad båtutfärd utanför Öland. 34-årig man omkom vid ett djupdyk (50 m). Mannen fastnade i ett vrak och omkom.
14 juni. Två elever med dykcertifikat från Australien där båda saknade erfarenhet av dykning under svenska förhållanden och av dykning med torrdräkt gick en fortsättningskurs i Stockholms skärgård. Den ene dykaren, en 44-årig man, omkom.
26 juli. Dykutfärd utanför Oxelösund. En kvinna omkom i samband med dyk på ett vrak på 26 m djup. Räddningsarbetet försvårades av begränsad sikt vid vraket.

26 juli. 46-årig man omkom i samband med att han skulle genomföra ett dyk i Mölle, Ransviks badplats. Olyckan tros ha medicinska orsaker.
3 augusti. Norsk 52-årig man omkom i samband med ett dyk utanför Grebbestad. Av okänd anledning kom mannen bort från sina dykkamrater.
13 december. 13-årig pojke omkom i samband med en lektion i fridykning (utan tuber) i Norrtälje badhus.

Bakgrund

Konsumentverket ansvarar bland annat för tillsynen och efterlevnaden av produktsäkerhetslagen och lagen om personlig skyddsutrustning för privat bruk. Se bilaga 1.

Produktsäkerhetslagen har som syfte att säkerställa att varor och tjänster som erbjuds konsumenter inte orsakar personskador. Lagen om personlig utrustning för privat bruk ställer krav på skydd för hälsa och säkerhet samt utformning, märkning och produktinformation av utrustningen. För personlig skyddsutrustning ska dessutom kraven i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om utförande av personlig skyddsutrustning vara uppfyllda. Konsumentverket har tillsyn över personlig skyddsutrustning för privat bruk. Med personlig skyddsutrustning för privat bruk avses till exempel cykelhjälmar och flytvästar men även dykutrustning som används av konsumenter.

Personlig skyddsutrustning ska vara CE-märkt för att få säljas. Genom CE-märket intygar tillverkaren att säkerhetskraven är uppfyllda. CE-märket innebär att varan kan säljas fritt inom EU. För enkelt slag av personlig skyddsutrustning kan tillverkaren själv certifiera produkten, medan det för en mer avancerad skyddsutrustning, som till exempel dykutrustning, krävs ett typkontrollintyg från ett ackrediterat, anmält laboratorium.

Konsumentverket kan använda sig av olika metoder för att bedriva tillsyn och utföra marknadskontroller. I detta projekt har Konsumentverket besökt 15 stycken dykföretag och två stycken dykarklubbar. I samband med besöken har Konsumentverket granskat näringsidkarnas rutiner för hantering av dykutrustning som används vid utbildning och uthyrning, men även tittat på deras allmänna säkerhetsrutiner vid dykutbildning och utfärder. Utöver det har Konsumentverket även tittat på typkontrollintyg, märkning och bruksanvisning av dykutrustning. Kontrollen har begränsats till ett antal nya dykregulatorer. Anledningen att regulatorer valts ut är att det inträffat olyckor och incidenter där man kunnat påvisa en frysning i regulatorn som lett till friflödning[1] av luft, men också på grund av att regulatorn är klassad som mycket avancerad skyddsutrustning som skyddar mot livsfara. Dykning i

[1] Friflöde; luften från dykflaskan flödar fritt via regulatorn vilket leder till att luften i flaskan snabbt tar slut.

Sverige innebär dykning i kalla vatten vilket ställer större krav på regulatorns frystålighet.

Konsumentverket har vid besöken informerat om näringsidkarnas skyldigheter enligt produktsäkerhetslagen och om gällande standarder inom fritidsdykning med avseende på dykutbildning och dyktjänster. Som marknadskontrollerande myndighet har Konsumentverket befogenhet att meddela förelägganden och förbud för att hindra att varor eller tjänster med säkerhetsbrister når konsumenter. Produktsäkerhetslagen är en förhandlingslag vilket innebär att i de flesta fall når verket en frivillig överenskommelse med näringsidkaren. Konsumentverket har även möjlighet att ansöka om utdömande av sanktionsavgift i de fall en näringsidkare placerat en farlig produkt eller tjänst på marknaden.

Enligt produktsäkerhetslagen ligger ansvaret för att varor och tjänster är säkra hos näringsidkarna. Definitionen av begreppet näringsidkare inom det konsumenträttsliga området innefattar normalt såväl aktiebolag, enskilda firmor och ideella organisationer. Inga krav finns på att verksamheten ska vara inriktad på vinst. För mer information om begreppet näringsidkare, se bilaga 2. Detta innebär att produktsäkerhetslagen är tillämpbar på såväl vinstdrivande dykcentra som dykarklubbar.

Bild 1. Dykutrustning hos ett av de besökta dykföretagen.

Krav på dyktjänster

När en allvarlig olycka har inträffat under en dykutbildning eller en dykutfärd har näringsidkaren en skyldighet att underrätta[2] Konsumentverket om detta och meddela vilka åtgärder man vidtagit för att hindra att fler olycksfall inträffar.

När det gäller att bedöma om en risk hos en tjänst är godtagbar och i enlighet med hög skyddsnivå ska, enligt produktsäkerhetslagen, hänsyn särskilt tas till:

- Hur tjänsten utförts, till exempel i enlighet med god sed, standarder och övriga rekommendationer.
- Säkerhetsinformation som näringsidkaren lämnat
- Tjänstens inverkan på varor, om det kan påverka säkerheten hos dessa.
- Risker som tjänsten kan föra med sig hos vissa grupper som barn, äldre och sjuka.

Inom fritidsdykning finns det ett antal europeiska standarder, EN- standarder, som tar upp säkerhetsrelaterade minimikrav vid utbildning av fritidsdykare och dykinstruktörer. Utöver det finns en EN-standard med krav för utövande och tillhandahållande av dyktjänster. Dessa standarder kan beställas hos SIS[3]. En redovisning av standarder som tar upp säkerhetskraven vid dykutbildning och dyktjänster finns i bilaga 3. Säkerhetskraven i dessa standarder ska ses som minimikrav. EN-standardernas krav kan beaktas när man ska bedöma om en tjänst uppfyller säkerhetskravet. Olika organisationer som erbjuder dykutbildningar har egna manualer och säkerhetskrav. Säkerhetskraven i dessa får dock aldrig understiga de krav som finns i lagstiftning eller i fastställda EN-standarder.

Krav på dokumentation på personlig skyddsutrustning

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter (1996:6) om utförande av personlig skydds-utrustning finns krav att tillverkaren eller dess behöriga representant inom EU ska kunna visa upp teknisk dokumentation för tillsynsmyndigheten som styrker att produkten är säker.

För personlig skyddsutrustning ska följande dokumentation kunna visas upp:

- ***Typkontrollintyg:*** Tillverkaren ska lämna utrustningen till ett anmält organ[4] för att få ett typkontrollintyg utfärdat (engelska; *EC-Type certificate*). Det anmälda organet provar och godkänner utrustningen

[2] Underrättelseskyldighet enligt §23 produktsäkerhetslagen (2004:451)

3 SIS, Swedish Standards Institute *(www.sis.se)*

[4] Med anmält organ avses ett ackrediterat laboratorium som anmälts till EU och har behörighet att utfärda typkontrollintyg

enligt harmoniserade standarder eller mot de grundläggande säkerhetskraven i direktivet för personlig skyddsutrustning. Personlig skyddsutrustning av enkel karaktär är undantagna från kravet på typkontrollintyg.

- ***Försäkran om överensstämmelse***: Tillverkaren eller dess representant inom EU, ska upprätta en försäkran om överensstämmelse (engelska; *Declaration of conformity*) enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Försäkran ska intyga att den personliga utrustningen uppfyller de allmänna säkerhetskraven enligt direktivet för personlig skyddsutrustning och att övriga exemplar av varan överensstämmer med det exemplar som lämnats in för typkontroll.

- ***Bruksanvisning på svenska***: Med den personliga skyddsutrustningen ska följa information, en bruksanvisning på det språk där varan säljs.

Dykregulator

En dykregulator *(andra benämningar: demandregulator, regulator)* klassas som en komplicerad personlig skyddsutrustning. Regulatorn bygger på ett öppet system där det är dykarens egen andning som aktiverar och styr regulatorn. Den består av ett förstasteg som reducerar trycket i gasflaskan och ett andrasteg som ytterligare reducerar trycket till det tryck som råder vid det aktuella djupet. I standarden EN 250 ”Andningsskydd- Bärbar tryckluftsapparat med öppet system för dykning” finns krav på säkerhet, provning och märkning. Det finns olika typer av regulatorer. Kallvattencertifierade regulatorer är testade för att klara temperaturer under 10 grader, medan övriga regulatorer inte är testade för kalla vatten och därför ska vara märkta med ” >10 grader”. Dykning i Sverige innebär i praktiken dykning i kalla vatten. Till vissa regulatorer som inte är kallvattencertifierade finns möjlighet att montera ett separat frysskydd.

Regulatorn ska uppfylla följande krav:

- Den ska vara CE-märkt
- Tillverkaren eller dess representant inom EES ska kunna visa upp ett typkontrollintyg och en försäkran om överensstämmelse
- Med regulatorn ska följa en bruksanvisning på svenska

Bild 2. Regulator bestående av ett förstasteg och ett andrasteg (bitmunstycke)

Syfte

Syftet med projektet och är att minska antalet olyckor, framförallt de med dödlig utgång, inom området fritidsdykning genom att:

- Genomföra tillsynsbesök och kontrollera att dykregulatorer uppfyller kraven på märkning och bruksanvisning.
- Kontrollera näringsidkarnas rutiner för service och kontroll av utrustning som används vid dykutbildningar eller vid uthyrning.
- Göra en genomgång av näringsidkarnas säkerhetsrutiner i samband med dykutbildningar och dykutfärder.
- Utveckla kontakterna med branschorganisationer och näringsidkare för att få till stånd förbättrade säkerhetsrutiner och ett systematisk produkt- och tjänstesäkerhetsarbete inom fritidsdykningen.
- Förbättra kunskapen om fritidsdykningen i Sverige för att få ett bättre underlag vid framtagandet av kommande vägledningar och riktlinjer.

Frågeställningar

- Uppfyller dykregulatorer som säljs i dykbutiker kraven på märkning, provning och bruksanvisning?
- Har näringsidkarna systematiska dokumenterade rutiner för att hantera service och underhåll av utrustning som används vid dykutbildning och uthyrning?
- Utfärdas skriftliga serviceintyg till konsumenter som lämnar in sin utrustning på service och utförs service av dokumenterat behörig personal?
- Finns skriftliga säkerhetsrutiner och arbetar näringsidkarna förebyggande med dyksäkerhet?

- Använder man sig av dykledare vid ytan och hur vanligt är användandet av mellanlina?
- Kan ett dykcertifikat som tagits i tropiska vatten anses jämförbart med ett certifikat i kalla nordiska vatten?
- Får näringsidkarna tillräckligt med stöd i säkerhetsarbetet av sin huvudorganisation?
- Kan näringsidkarna visa upp analysintyg på dykluft som inte är äldre än ett år?
- Har näringsidkarna kunskap om produktsäkerhetslagen och om de EU-standarder som finns inom området fritidsdykning?
- Vilka åtgärder anser de besökta näringsidkarna behövs för att förbättra dyksäkerheten i Sverige?

Metod

Projektet inleddes våren 2007 med ett branschmöte. Därefter har en marknadskontroll på dykluft[5] genomförts. Konsumentverket bjöd i januari 2008 in till ytterligare ett branschmöte. Deltagare på branschmötet redovisas i bilaga 4. På branschmötet diskuterades bland annat lagstiftning och standarder som ligger till grund för säkerheten inom fritidsdykningen. Utöver det presenterade Konsumentverket resultatet av marknadskontrollen på dykluft och planeringen av kommande marknadskontroll.

Marknadskontrollen 2008 har skett genom tillsynsbesök hos 14 dykskolor, två dykklubbar och ett dykcharterföretag som anordnar utfärder längs svenska kusten med övernattningar på båten. I projektet har Konsumentverket tittat på näringsidkarnas förebyggande rutiner för hantering och skötsel av den dykutrustning som används vid utbildning och utfärder, men även gått igenom deras allmänna säkerhetsrutiner. Vid besöken har näringsidkarna fått redovisa sina förebyggande rutiner, svara på ett antal frågor samt i förekommande fall fått visa upp skriftlig dokumentation.

Hos företag som haft dykutrustning till försäljning har Konsumentverket även tittat på märkning och bruksanvisning på nya dykregulatorer. Efter besöken har Konsumentverket vänt sig till respektive tillverkare eller den behöriga representanten inom EES och begärt teknisk dokumentation i form av typkontrollintyg och försäkran om överensstämmelse, samt en bruksanvisning på svenska när detta har saknats. Konsumentverket har i vissa fall ställt krav på åtgärder när brister konstaterats. Åtgärderna har inte riktat sig till de enskilda dykbutikerna utan till de näringsidkare som placerat utrustningen på den svenska marknaden.

[5] Konsumentverket rapport 2007:16, Marknadskontroll av dykluft inom fritidsdykning.

Konsumentverket har som en del i projektet under 2008 genomfört studiebesök på försvarets dykskola i Karlskrona och Poseidon Diving System i Göteborg.

Resultatet av marknadskontrollen kommer att redovisas på ett branschmöte i början av 2009. Projektrapporten kommer att skickas ut till samtliga näringsidkare som deltagit i kontrollen.

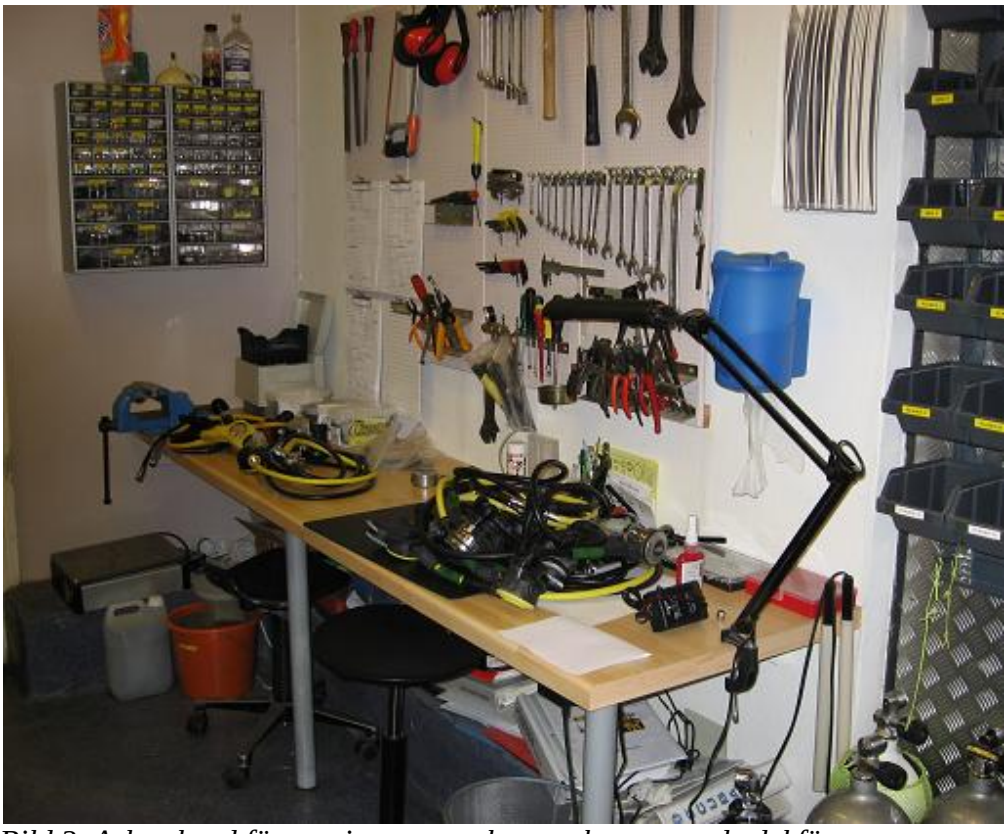

Bild 3. Arbetsbord för service av regulatorer hos ett av de dykföretag som besöktes i projektet.

Resultat och analys

Totalt besöktes 17 näringsidkare. Två av dessa var dykarklubbar i sportdykar-förbundets regi, övriga vinstdrivande företag. Samtliga erbjuder dyktjänster i form av utbildning eller utfärder. I förteckningen nedan anges samtliga besökta näringsidkare och datum för besöket:

Namn på näringsidkare	Datum för besök
1. Alpin & Dyksport, Stockholm	2008-09-03
2. Aqua Divers, Göteborg	2008-10-08
3. Aquasport, Stockholm	2008-09-03
4. Arkö Dyk, Norrköping	2008-09-23
5. Atlantis, Jönköping	2008-09-25
6. Dyk upp, Jönköping	2008-09-25
7. Evas Dyk & Charter, Öckerö	2008-11-21
8. Karlstad dykarklubb	2008-10-27
9. Kontiki Göteborg	2008-10-08
10. Kontiki Smögen	2008-10-07
11. Lidingö dykskola	2008-09-04
12. Linköpings dykcenter	2008-09-24
13. Oxygene Örebro	2008-09-22
14. Safari camp, Västerås	2008-09-23
15. Stockholms dykcenter	2008-10-15
16. Team Divers, Järfälla	2008-09-04
17. Västerås Sportdykarklubb	2008-09-22

Teknisk dokumentation och märkning av dykregulatorer

Vid besöken har Konsumentverket tittat på 10 olika dykregulatorer. Ingen av dessa har köpts in eller skickats på provning. Regulatorerna har kontrollerats med avseende på märkning och bruksanvisning på svenska. För sammanställningen av resultatet, se bilaga 5.

- Samtliga regulatorer var märkta med numret på det anmälda organ som kontrollerat och typgodkänt utrustningen. CE-märke saknas på två regulatorer, men efter påpekande har tillverkaren åtgärdat detta.
- Märkning med standardnummer för vilken regulatorn har tillverkats och typkontrollerats saknades på en regulator. På denna regulator fanns standardens nummer angivet endast på regulatorns andrasteg, bitmunstycket.
- Bruksanvisning på svenska bifogades på fyra av regulatorerna. Efter påpekande har ytterligare fyra tillverkare tagit fram och skickat in en svensk bruksanvisning.

Inget typkontrollintyg har skickats in för en regulator av märket Oceanic. Övriga inskickade typkontrollintyg bedöms som godtagbara. När det gäller försäkran om överensstämmelse så finns en del brister i utformningen av dokumenten och dessa är i ibland svåra att tolka. Riktlinjer för hur en försäkran om överensstämmelse ska utformas finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och i direktivet för personlig skyddsutrustning.

Kommentar:
Konsumentverkets erfarenhet är att det ofta saknas översättning till svenska av bruksanvisning som bifogas personlig skyddsutrustning, trots att detta är ett krav. Ansvaret för att konsumenten får tillräckligt med information om produktens skötsel och användning ligger hos tillverkaren eller hos dess behöriga representant inom EES.

Rutiner för hantering av dykutrustning

Tolv av de besökta näringsidkarna tog emot och servade regulatorer. Dessa tolv uppgav att de var behöriga eller auktoriserade att utföra service, men endast sex av dessa kunde visa upp intyg som styrkte behörigheten. I många fall var intygen dessutom flera år gamla. Ytterligare tre näringsidkare tog emot, men skickade dykutrustningen vidare till ett annat företag som utförde servicen.

Drygt hälften av näringsidkarna utfärdar skriftliga serviceintyg där det tydligt framgår servicedatum, identifikationsnummer på utrustning som servats och

vilken service som utförts. I några fall undertecknas intyget av den behöriga serviceteknikern. I övriga fall får kunden endast ett kvitto. Vissa näringsidkare anser att det istället för serviceintyg är tillräckligt att låta kunden få med sig de utbytta delarna i en påse.

Femton av de besökta näringsidkarna har egen utrustning som lånas eller hyrs ut vid utbildning och utfärder. Åtta av dessa kunde visa upp servicejournaler där det tydligt framgår vilken utrustning som servats och när. Fler uppgav att de planerar att börja med servicejournaler för egen utrustning. Övriga ansåg att servicejournaler inte var nödvändiga eftersom de servar all sin utrustning en gång per år och har kontroll över detta.

När det gäller rutiner för utbyte av skolutrustning så varierar det kraftigt. Påfallande många (6 av 15) uppger att de byter ut, genom försäljning, all utrustning varje eller vartannat år. Övriga byter löpande eller använder utrustningen till dess att den kasseras.

Kommentar:
Tillverkare av dykregulatorer ställer krav på att personer som servar deras utrustning ska ha genomgått en servicekurs för att bli behörig servicetekniker. En del tillverkare har börjat med kurser där det ingår skriftliga och praktiska prov vilket uppfattas som positivt av näringsidkarna själva. Näringsidkarna anser däremot att tillverkarna håller sina kurser för sällan och att kurserna ofta har brister i upplägg och genomförande.

Enligt produktsäkerhetslagen ska tjänster som näringsidkare erbjuder vara säkra. För att utföra service av regulatorer bedömer Konsumentverket det som en förutsättning att personer som utför service ska ha dokumenterad relevant utbildning. I de intyg som utfärdas efter genomgången utbildning bör det tydligt framgå vilken typ av utrustning och vilka modeller som personen är behörig att serva. Näringsidkarna bör som ett led i sin egenkontroll förvara intygen tillgängliga på respektive företag.

Likaså gäller för servicejournaler av egen skolutrustning att utförd service bör dokumenteras som en del i egenkontrollen. Inte minst är denna dokumentation av stor betydelse när det inträffat incidenter eller olyckor. Även vid försäljning av begagnad skolutrustning är det av stor betydelse att kunna visa upp en servicejournal för kunden. Ett serviceintyg bör ges till kunder som lämnat in sin utrustning för service

Enligt standarden EN 14467:2004 *”Fritidsdykning – Krav för utövande och tillhandahållande av tjänster”* ska näringsidkaren föra journal över underhåll, service och utförda inspektioner för dykutrustning som lånas eller hyrs ut.

Förebyggande säkerhetsrutiner

Samtliga besökta näringsidkarna uppger, med ett undantag, att de har skriftliga säkerhetsregler. De flesta hänvisar till regler som finns inom respektive organisation (PADI, NAUI, SSI, SSDF)[6]. Två av näringsidkarna har därutöver utarbetat egna regler som anpassats efter den verksamhet de bedriver.

Enligt standarden med krav för utövande och tillhandahållande av dyktjänster (EN 14467:2004) ska det för varje dykplats finnas en skriftlig nödfallsplan. I nödfallsplanen ska det bland annat framgå positioner för dykplatsen, larmrutiner och hur man lättast evakuerar vid en olycka. Oxygene i Örebro och Linköpings dykcenter uppger att de har framtagna nödfallsplaner för varje specifik dykplats. Övriga använder sig av de färdiga mallar i form av ”slides” eller skrivskivor som respektive dykorganisation tagit fram och där uppgifterna ska skrivas ned i samband med dyket. Två av företagen saknade helt skriftliga nödfallsplaner.

Huvuddelen av de besökta näringsidkarna genomför räddningsövningar med sin personal och med inhyrda instruktörer. Endast två av näringsidkarna uppger att de aldrig har övningar. Övningarna ingår oftast som en del i ordinarie kursverksamhet. I samband med så kallade ”rescue-kurser” ingår olika övningar med tänkta olycksscenarier. Två företag, Aquasport i Stockholm och Team Divers i Järfälla, uppger att de dessutom haft och planerar att hålla räddningsövningar tillsammans med räddningstjänsten.

När det gäller stödet med det förebyggande säkerhetsarbetet från respektive huvudorganisation uppger hälften av näringsidkarna att de är nöjda. Övriga efterlyser mer stöd när det gäller:

- Riskbedömningar av dykplatser och utförande av dykplatsbeskrivningar
- Säkerhetsrutiner och rutiner för dokumentation
- Mer erfarenhetsutbyte
- Utbildning av instruktörer och mer ”säkerhetstänkande hos instruktörer”

Kommentar:
Räddningsövningar är en viktig del i det förebyggande säkerhetsarbete. Dykföretagen bör säkerställa att dykinstruktörer som anlitas deltar i räddningsövningar.

[6] PADI; Professional Association of Diving Instructors, NAUI; National Association of Underwater Instructors, SSI; Scuba Schools International, SSDF; Svenska Sportdykarförbundet,

På Transportstyrelsens[7] hemsida finns ett säkerhetskort vid dykning som Sjöfartsverket tagit fram där grundläggande säkerhetsrutiner för sportdykning anges, se bilaga 6.

Anpassning av utrustning

Näringsidkarna uppger att de inte har några problem med att anpassa utrustning till eleverna. Undantaget är, när eleverna har behov av mycket stora dräkter eller riktigt små. Eleverna får prova ut eller blir tilldelade lämplig utrustning av sin instruktör. Ofta används samma utrustning under hela utbildningstiden.

Det finns stora skillnader när det gäller användandet av torrdräkt[8] och våtdräkt[9] vid utbildning. Vissa av näringsidkarna anser det vara en självklarhet att all utbildning i nordiska vatten ska ske med torrdräkt eftersom eleven inte ska behöva frysa och dessutom samtidigt får lära sig dyka med torrdräkt – vilket behövs vid dykning i nordiska vatten under större delen av året. Andra anser att det är bättre att lära ut med våtdräkt under sommarhalvåret eftersom man då slipper den extra svårigheten att lära elever dyka med torrdräkt. Samtliga näringsidkare uppger att instruktörerna själva däremot använder torrdräkt, oavsett om eleverna har våtdräkt eller torrdräkt.

Kommentar:
En säkerhetsfaktor vid dykutbildning är temperaturen i vattnet och vilka effekter det kan medföra att elever blir nedkylda under utbildning. En annan viktig frågeställning är att elever som tar dykcertifikat i kalla, nordiska vatten trots det inte får lära sig dyka med torrdräkt under sin grundutbildning.

Säkerställande av dykfärdighet

Åtta av näringsidkarna uppger att de ställer krav på dykarens förkunskaper och erfarenheter inför varje dykutfärd och dykplats. Dessutom kontrollerar de alltid deltagarens loggbok[10] och certifikat. Övriga anser att de ofta har kännedom om deltagarnas färdigheter eller att de litar på de uppgifter dykaren lämnat, och därför inte behöver kontrollera.

---

[7] Transportstyrelsen; tidigare Sjöfartsverket, sjösäkerhetsrådet. www.transportstyrelsen.se
[8] Torrdräkt; lufttät dykdräkt som håller kroppen torr vid dyket och vanligen används vid dykning vid låga temperaturer eller långa dyktider.
[9] Våtdräkt; dykdräkt där det vid dykning blir ett lager vatten närmast kroppen. Används vid dykning i varma vatten (tropiska vatten)
[10] Dykarens egen bok där man loggar när och var dyket genomfördes, hur djupt, total dyktid och med vilken parkamrat

När det gäller certifierade dykare som tagit certifikatet under andra förhållanden (varmt vatten och bra sikt) så saknas det enhetliga rutiner inom dykbranschen för vilka krav som ställs. Många av företagen uppger att de ställer krav på att personen ska genomgå en torrdräktskurs, eller göra ett så kallat ”anpassingsdyk” med instruktör, innan de får åka med på utfärder eller gå fortsättningskurser. Ett fåtal ställer inga särskilda krav utan tillåter att dykare med certifikat från tropiska vatten får åka med på utfärder eller gå fortsättningskurs trots att de saknar utbildning eller erfarenhet av dyk i nordiska vatten. Dessa näringsidkare ställer då ofta istället kravet att dessa deltagare endast får dyka med våtdräkt då de saknar torrdräktserfarenhet.

Kommentar:
Kontroll av dykfärdighet är en viktig faktor ur dyksäkerhetssynpunkt. Enligt de standarder som finns så anges tydligt att det certifikat man tagit endast gäller vid dykning under liknande, eller enklare, förhållanden. Det är viktigt att påpeka att ansvaret för säkerheten ligger hos näringsidkaren som erbjuder tjänsten. Konsumentverket bedömer att i det ansvaret ligger att kontrollera att deltagarna har tillräckliga kunskaper och erfarenhet för att utföra det planerade dyket.

Storlek på grupp vid utbildning – användning av mellanlina

Huvuddelen av näringsidkarna uppger att de maximalt har åtta elever per grupp vid varje utbildningstillfälle. Vid övningar i vattnet delas eleverna ofta upp så att det som mest är fyra elever per instruktör, och ibland endast två elever per instruktör. Flera dykskolor använder sig av dykassistenter som ska bistå om något oförutsett inträffar under vattnet. Några dykskolor har dessutom infört ett säkerhetskrav som innebär att en instruktör aldrig tillåts vara ensam i vattnet med mer än en elev. Men det finns stora skillnader, instruktören vid en av dykskolorna uppgav att han ensam har hand om sex elever vid varje dyk.

Åsikterna om mellanlina varierar. I samband med dödsolyckor har man från utredarnas håll ofta menat att användande av mellanlina hade kunnat förhindra olyckan. Mellanlina, eller parlina som det också kallas, används ofta på dykklubbar men nästan inte alls på kommersiella dykföretag. I Konsumentverkets undersökning var det utöver dykklubbarna endast Team Divers i Järfälla som använde sig av mellanlina vid utbildning. Några dykcentra uppgav dock att de planerar att införa övningsmoment med mellanlina under utbildning.

Kommentar:
Instruktören har enligt standarden EN 14153 ansvaret för elevernas säkerhet under vattnet. I standarden anges att antalet elever ska anpassas efter förhållanden som råder och vid behov kan till exempel mellanlina eller dykassistenter användas. Antalet elever får aldrig vara fler än att instruktören eller dykassistenterna vid varje givet ögonblick kan etablera fysisk kontakt med eleverna. Det är dykinstruktörens ansvar att bedöma om förhållandena är sådana att mellanlina ska användas. I svenska förhållanden med begränsad sikt kan mellanlina vara en extra säkerhetsåtgärd. Ansvaret för att tjänsten är säker ligger hos näringsidkaren. Det innebär att näringsidkaren ska ha tydliga rutiner och riktlinjer för de instruktörer som anlitas och fortlöpande följa upp att rutinerna följs.

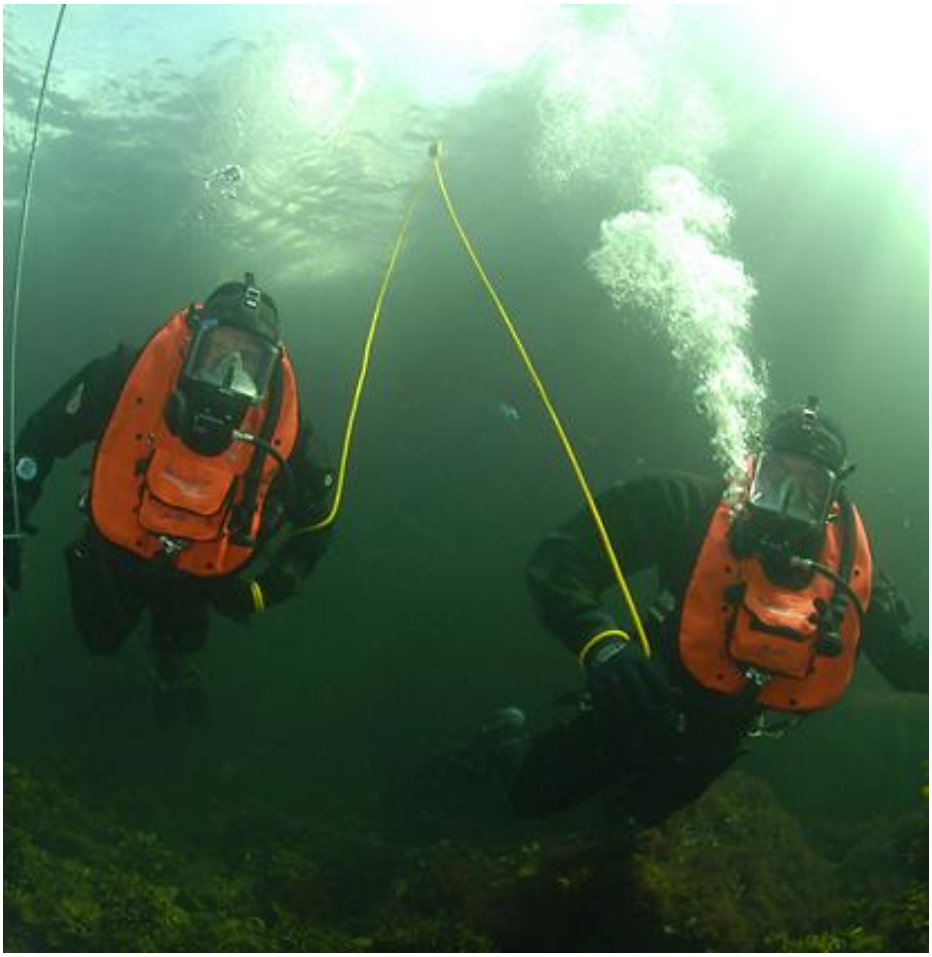

Bild 4. Dykning med mellanlina.

Säkerhetsorganisation vid dykplatsen

Sex av näringsidkarna använder inte dykledare vid ytan. Anledningen uppges vara att man inte anser det nödvändigt eller att det är bättre att sätta in en extraresurs i vattnet. Övriga elva näringsidkare anser att dykledare vid ytan är nödvändigt.

Av näringsidkarna var det endast fem som hade framtagna skriftliga beskrivningar med skisser av varje dykplats. De övriga gör istället en riskvärdering och en kort genomgång av dyket för deltagarna på dykplatsen.

Kommentar:
Dykledarens roll är att planera och leda dyket och bland annat se till att säkerhetsrutiner och larmfunktioner fungerar. I standarden för utövande och tillhandahållande av dyktjänster finns krav på dykledare vid dykplatsen när det gäller organiserade dykutfärder. Dykledare vid ytan saknas ibland vid utbildningstillfällen. Vid några av de dödsolyckor som inträffat vid utbildning under de senaste åren har det saknats dykledare eller dykassistent vid ytan.

Enligt den standard som ställer krav på utövande och tillhandahållande av dyktjänster ska det inför varje dyk och vid varje dykplats göras en riskvärdering. Med riskvärderingen som stöd kan näringsidkaren avbryta dyket och avråda deltagarna att genomföra dyket.

Konsumentverket gör bedömningen att säkerheten vid dykplatser kan förbättras om elever eller deltagare på utfärder i god tid innan dyket kan få tillgång till information om dykplatsen. Samtliga besökta näringsidkare har ett begränsat antal dykplatser och därmed möjlighet att dokumentera samtliga dykplatser som kan göras tillgänglig för elever eller deltagare vid dykutfärd.

Säkrare dykning - förslag från näringsidkarna

De besökta näringsidkarna ombads ange två åtgärder som de ansåg skulle kunna leda till förbättrad säkerhet inom fritidsdykningen i Sverige. Konsumentverket fick 32 förslag som sammanställts nedan.

- Krav på dykfärdighet och upprätthållande av dykfärdighet för att få behålla dykcertifikat
- Mer övningar med parlina under utbildning
- Större krav på instruktörer. Inför en åldergräns på 20 år och ställ krav att instruktören själv ska ha tagit sitt dykcertifikat i Norden.
- Mer övningar under grundutbildningen, även övningar i att droppa viktbältet.
- Dykorganisationer och myndigheter bör gå ut med tydliga riktlinjer och ställa krav att dykutbildningen ska anpassas efter nordiska förhållanden**.**
- Mer säkerhetsövningar, räddningsövningar och incidentövningar, bör ingå, även i grundutbildningen.
- Krav på ytorganisation vid organiserade dyk.

- Anpassa utbildningen för att bli dykinstruktör efter svenska dykförhållanden och håll kurserna på svenska.
- Instruktörerna bör ställa hårdare krav innan certifikatet utfärdas.
- Mer anpassad utbildning efter elevens behov.
- Färre elever per kurs.
- Dykutfärder bör ha uppställda förkrav och deltagarnas dykerfarenhet kontrolleras.
- Bättre anpassning av dykutrustningen till eleverna.
- Följa PADI:s regler och sunt förnuft hos instruktören.
- Dykbutiker ska inte sälja överkvalificerad utrustning till nya, oerfarna dykare.

Övriga erfarenheter från marknadskontrollen

Dykföretagens ansvar

Elever som går dykutbildning hos ett av de kommersiella dykföretagen i projektet får fylla i ett kontraktsliknande formulär där näringsidkaren har fört in en friskrivningsklausul. I friskrivingsklausulen får eleven underteckna en ansvarsinformation där man accepterar att instruktören och dykskolan friskriver sig från ansvar i samband med skador och dödsfall och att dyket sker på egen risk. Enligt produktsäkerhetslagen är det näringsidkaren som ansvarar för att de varor och tjänster han erbjuder är säkra. Det går inte att friskriva sig från krav som finns reglerat i lagstiftning. Friskrivningsklausulen som eleverna får skriva under har därför ingen rättslig betydelse. Friskrivningen kan istället vilseleda såväl konsumenter som näringsidkare och instruktörer om vem som har ansvar för säkerheten.

I många fall hyr näringsidkarna in andra företagare, oftast dykinstruktörer med egna företag, att ansvara för dykutbildningar. Huvudansvaret för verksamheten ligger på den näringsidkare som ansvarar för marknadsföringen. Det innebär att näringsidkaren måste utbilda och ställa krav på den inhyrda instruktören för att säkerställa att även de inhyrda instruktörerna följer de riktlinjer och den policy som finns inom företaget. Den enskilda dykinstruktören har ett stort ansvar för övervakningen av elever vid varje enskilt dyk. Detta gäller oavsett om instruktören är anställd eller inhyrd.
I dykinstruktörens ansvar ingår bland annat att göra riskvärdering av dykplatsen och att välja att avbryta och inte genomföra dyket vid dåliga förhållanden.

Dykcertifikat för barn

De flesta dykcenter erbjuder dykutbildning för barn. Enligt deras utbildningsmanualer erbjuds barn mellan 10-15 år att ta dykcertifikat med villkor att de endast kan dyka tillsammans med vuxen. Enligt Svenska Sportdykarförbundet och dykarklubbarna ges möjlighet att gå dykutbildning från 15 års ålder. Flera dykskolor uppger att de ofta bedömer 10-12 åringar som omogna. Dessa dykskolor anser också att barn har lätt för att lära sig dyka men däremot har de svårt att klara ansvaret som parkamrat åt den vuxne. Barn har också ofta svårt att hantera den tunga dykutrustningen. Ett annat problem som många har nämnt är att det är olämpligt för föräldrar att vara parkamrat åt sina barn under en dykutbildning. Enligt dykskolorna blir föräldern allt för fokuserad på barnet och har svårt att ta till sig instruktioner.

Enligt rekommendationer från European Child Safety Alliance[11] så bör instruktörer som ansvarar för dykutbildning för barn vara särskilt utbildade för detta. Dyktiden i kalla vatten (under 12 grader) bör enligt organisationen begränsas till 10 minuter och max 25 minuter i varma vatten. Den viktigaste faktorn enligt organisationen är att bedöma barnens mognad och deras möjligheter att förstå och hantera riskerna med dykning. Organisationen rekommenderar att barnen bör väga minst 45 kilo och vara minst 150 cm långa innan de påbörjar en dykutbildning.

Egenkontroll av dykluft

Endast sju av näringsidkarna kunde vid besöket visa upp analysintyg på dykluft som inte var äldre än 1 år. Fem av dessa deltog i Konsumentverkets undersökning av dykluft 2007 och har genom den kontrollen fått kopia på den luftanalys som då gjordes. Samtliga besökta näringsidkare kunde visa upp driftjournal över kompressorn.

De näringsidkare som inte kunnat visa upp ett analysintyg har uppmanats att göra en luftanalys och skicka in kopia av analysprotokollet till Konsumentverket.

Kontrollen av dykluft var en uppföljning av fjolårets marknadskontroll. I den kontrollen konstaterades att 65 % förde driftsjournal och endast 10 % kunde visa upp aktuella analysprotokoll på dykluft. Årets kontroll visar att det fortfarande finns brister när det gäller att göra egna luftanalyser, men positivt är att samtliga hade rutiner för att kontrollera och föra driftsjournal över kompressorn.

[11] European Child Safety Alliance är en organisation inom EU och Eurosafe som arbetar skadeförebyggande.

Produktsäkerhetslagen och standarder inom dykområdet
Huvuddelen av de besökta näringsidkarna uppgav att de känner till produktsäkerhetslagen och att det finns standarder inom dykområdet men man är dåligt insatta i innehållet. Ett exempel är att endast någon enstaka näringsidkare kände till skyldigheten att underrätta Konsumentverket när det inträffat en allvarlig incident eller olycka inom dykområdet. Blanketter för underrättelse finns på Konsumentverkets hemsida www.konsumentverket.se

Diskussion

Många av de besökta näringsidkarna har efterfrågat tydliga riktlinjer. Tolkningen av de manualer och de standarder som finns varierar mellan olika näringsidkare. Med anledning av detta avser Konsumentverket att inleda en diskussion med företrädarna för dykbranschen med avseende på dykning under de förhållanden som råder i svenska vatten. Syftet är att tolka och tydliggöra de standarder som finns inom dykområdet och samtidigt koppla dessa till kraven som finns i produktsäkerhetslagen för att kunna ta fram en vägledning för säkerheten vid fritidsdykning riktat till näringsidkare som erbjuder dyktjänster.

Följande är några av de områden där Konsumentverket ser behov av en vägledning inom fritidsdykningen:

- Antalet elever per instruktör vid dykövningar i pool respektive utomhus.
- Möjligheten att införa övningar med mellanlina som en del i grundutbildningen för dykare.
- Tydliggöra ansvaret som näringsidkaren har i samband med dyktjänster som dykutbildningar och dykutfärder.
- Vilka krav på komplettering som bör ställas när en dykare har ett dykcertifikat från tropiska vatten för att säkerhetskraven för att dyka i nordiska vatten ska anses uppfyllda.
- Vilka krav man bör ställa på instruktörer i fråga om utbildning och erfarenhet? Ska det finnas ett krav att instruktören har utbildat sig i Norden?
- Ytorganisation eller dykledare vid ytan?
- Egenkontroll hos dykföretag - vilka rutiner och vilken dokumentation som bör finnas.

Förutsättningarna för fritidsdykning är likvärdiga inom Norden. Konsument-verket har därför bjudit in företrädare för tillsynsmyndigheter från samtliga nordiska länder till ett möte för att starta en diskussion inom säkerheten vid fritidsdykning.

Kostnaden för en grundutbildning i fritidsdykning var hos de besökta näringsidkarna mellan 1700 och 4500 kronor. Om eleven klarar de teoretiska och praktiska proven erhålls ett dykcertifikat som enligt EN-standarden för grundutbildning av fritidsdykare, EN 14153-2, ger eleven kompetens att:

- Dyka till ett djup av max 20 meter och tillsammans med andra dykare, det vill säga med en parkamrat, med lägst samma utbildningsnivå.
- Dyka under förhållanden som är likvärdiga eller bättre än de förhållanden där man tränat, och tagit sitt dykcertifikat.

Som konsument är det viktigt att vara medveten om dessa begränsningar och att förutsättningarna att dyka i nordiska vatten är annorlunda än dykning i tropiska vatten. När det gäller den stora skillnaden i kostnader bör man som konsument fråga sig vad som ingår i de olika utbildningspaketen. Inte minst med tanke på säkerheten. Frågor man som konsument bland annat bör ställa sig är:

- Har företaget ett gott rykte eller goda rekommendationer från tidigare elever?
- Hur många elever har varje instruktör ansvar för vid varje dyk?
- Får man låna utrustning eller måste man köpa egen, alternativt hyra utrustning?
- Är utrustningen som lånas ut i bra skick?
- Är den dykluft som företaget använder kontrollerad? Finns det ett aktuellt analysintyg som inte är äldre än ett år?
- Får man välja om man vill lär man sig dyka med torrdräkt eller våtdräkt?
- Antalet dyk som ingår i utbildningen, både i pool och utomhus. Finns det möjlighet att genomföra extra dykövningar om instruktören eller eleven själv bedömer det som nödvändigt?
- Vad händer om man inte klarar av de teoretiska och praktiska proven? Ingår det extra kurstillfällen, eller finns det möjlighet att köpa extra lektioner?

Bilaga 1. Kort om produktsäkerhetslagen

Produktsäkerhetslagen har till ändamål att motverka att varor och tjänster orsakar skada på person. Näringsidkare kan med stöd av lagen bland annat förbjudas att tillhandahålla en produkt, åläggas att lämna säkerhets- eller varningsinformation samt åläggas att återkalla varan. En näringsidkare som medvetet undviker att göra vad som krävs för att försäkra sig om att de varor han säljer är säkra kan åläggas att betala en sanktionsavgift.

En vara eller en tjänst är säker om den vid normal och rimligen förutsebar användning och livslängd inte för med sig någon risk för människors hälsa och säkerhet eller bara en låg sådan risk.

För att bedöma skyddsnivån hos en tjänst tas bland annat hänsyn till hur tjänsten utförts, vilken säkerhetsinformation företaget lämnar och om tjänsten inverkar på säkerheten hos varor som används. Utöver det så tittar man på god sed för produktsäkerhet inom den aktuella branschen och om det finns tillämpliga svenska standarder eller europeiska riktlinjer inom området.

Enligt Produktsäkerhetslagen skall tillverkaren bedriva ett förebyggande produktsäkerhetsarbete i syfte att få kännedom om skaderisken hos den vara eller tjänst han tillhandahåller.

Vidare skall den som tillhandahållit en farlig vara eller tjänst utan dröjsmål vidta de åtgärder som krävs för att förebygga skadefall. Tillsynsmyndigheten ska underrättas om de åtgärder som vidtagits. Med ”farlig tjänst” avses i första hand allvarliga olyckor eller tillbud som kunnat resultera i en allvarlig olycka.
En vara eller en tjänst som inte motsvarar säkerhetskraven är enligt produktsäkerhetslagens terminologi farlig. Enligt lagen får endast säkra varor och tjänster tillhandahållas av näringsidkare.

På Konsumentverkets webbplats, www.konsumentverket.se finns under rubrikerna ”Säkerhet” och ”För företag” blanketter för underrättelse och en ”Vägledning för återkallelse och andra korrigerande åtgärder”.

Bilaga 2. Definition av begreppet näringsidkare – inom det konsumenträttsliga området

Näringsidkare definieras i 6 § produktsäkerhetslagen (PSL) som en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten. I förarbetena till lagen nämns inget ytterligare om vad som avses med näringsidkare utan man hänvisar till bl.a. konsumentköplagens och konsumenttjänstlagens förarbeten.

I förarbetena till konsumenttjänstlagen uttalas bl.a. följande. Termen näringsidkare ska, i överensstämmelse med vad som är fallet enligt annan konsumentlagstiftning, fattas i vidsträckt mening. Den omfattar varje fysisk eller juridisk person som driver verksamhet av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig. Detta innebär inte några större krav på verksamhetens omfattning. En person som på sin fritid mot ersättning - kontant eller in natura - utför tjänster åt andra bör sålunda betraktas som näringsidkare i lagens mening så snart det inte bara är fråga om något enstaka uppdrag. Om han på ett eller annat sätt marknadsför sina tjänster - t.ex. genom annonser, reklamblad eller anslag i bostadsområden - bör han regelmässigt betraktas som näringsidkare. Det saknar betydelse huruvida en tjänst, som en sådan person utför inom ramen för en verksamhet av detta slag, har någon anknytning till hans utbildning eller anställning eller huvudsakliga sysselsättning eller ej.

I kommentaren till konsumentköplagen står att: ” Så snart mer än något enstaka uppdrag eller försäljning genomförs, så ska personen ifråga normalt anses som näringsidkare. För att rekvisiten ska vara uppfyllda krävs inte ens att verksamheten är inriktad på vinst.”

Ur ett konsumenträttsligt perspektiv är alltså t.ex. aktiebolag, enskilda firmor eller ideella organisationer normalt att anse som näringsidkare. Detsamma gäller privatpersoner som i sin hobbyverksamhet tillhandahåller olika varor eller tjänster. Definitionen av begreppet näringsidkare är vidare inom konsumenträttsliga lagstiftningen än inom skattelagstiftningen.

Bilaga 3. Standarder inom SIS/ TK 388 Fritidsdykning

- *SS-EN 14153-1:2003 Fritidsdykning – Säkerhetsrelaterade minimikrav vid utbildning av fritidsdykare. Del 1: Nivå 1 - Assisterad dykare*

- *SS-EN 14153-2:200 3 Fritidsdykning – Säkerhetsrelaterade minimikrav vid utbildning av fritidsdykare. Del 2: Nivå 2 - Grundkurs dykare*

- *SS-EN 14153-3:2003. Fritidsdykning – Säkerhetsrelaterade minimikrav vid utbildning av fritidsdykare. Del 3: Nivå 3 – Dykledare*

- *SS-EN 14113-1:2004. Fritidsdykning – Säkerhetsrelaterade minimikrav vid utbildning av dykinstruktörer. Del 1: Nivå 1.*

- *SS-EN 14113-2:2004. Fritidsdykning – Säkerhetsrelaterade minimikrav vid utbildning av dykinstruktörer. Del 2: Nivå 2*

- *SS EN 14467:2004. Krav för utövande och tillhandahållande av tjänster*

Bilaga 4. Deltagarlista branschmöte DYK, 15 jan 2008

Namn	**Företag**
Anders Hvitfeldt	Dive Sweden AB
Bosse Öijeberg	CBM Produkter AB
Christer Nyberg	Curt Nyberg AB
Hans Örnhagen	Förbundsläkare SSDF
Håkan Karlsson	Förbundssäkerhetsombud SSDF
Jan Ivarsson	SITECH AB
Janez Marinko	Arbetsmiljöverket
Jerry Lindén	Försvarsmakten DNC
Jonas Axelsson	SITECH AB
Lars Gustafsson	Interspiro AB
Martin Örnroth	Tidningen DYK
Niclas Fredsberg	NAUI
Olle Olsson	PADI Nordic AB
Owe Magnusson	Polisen Västra Götaland
Peter Malmqvist	Polisen Västra Götaland
Rolf Åhrman	Åhrmans Dykeri
Stig Lundin	Konsult AV
Sören Lundström	Räddningsverket
Tommy Johansson	Sjösäkerhetsrådet
Maria Lindstedt	Konsumentverket
Maria Holmberg	Konsumentverket
Åsa Persson	Konsumentverket
Anette Arveståhl(del av dag)	Konsumentverket
Gunnar Larsson(del av dag)	Konsumentverket

Bilaga 5. Sammanställning av resultat

leverantör/ representant inom EES	regulator	märkning	bruksanv.	Typkontr. intyg	försäkran överens-stämmelse	vidtagen åtgärd
Arctic diving	Apeks DST, xtx 50	ok	på eng	ja	saknas	Tagit fram bruksanv på svenska
CBM Stockholm	Mares Erogatore abyss 22	ok	svenska	ja	ja	
CBM Stockholm	Mares MR 12 proton metal	ok	eng	ja	ja	Tagit fram bruksanv på svenska
CBM Stockholm	Mares Proton ice extreme	ok	svenska	ja	ja	
Linköpings dykarskola	Oceanic FDX10	ok	eng	saknas	ja	Översatt delar av bruksanv
Linköpings dykarskola	Seeman sublung SL 200-24	standard ej angivet på 1:a steg	eng	ja	ja	Översatt delar av bruksanv
Poseidon Göteborg	Poseidon Cyklon 5000	ce-märke saknas	svenska på CD-skiva	ja	ja	Åtgärdat ce-märkning
Poseidon Göteborg	Poseidon Jetstream	ce-märke saknas	svenska på CD-skiva	ja	ja	Åtgärdat ce-märkning
Scubapro Europa	Scubapro MK11. R 295	ok	eng	ja, på italienska	ja, på italienska	Tagit fram bruksanv på svenska
Ursuk Finland	Aqualung Costeau	ok	saknas	ja	ja	Tagit fram bruksanv på svenska

Bilaga 6. Säkerhetskort vid dykning

Säkerhetskort vid dykning

Att tänka på **före** dykning:

Platsen:
- Var dyker vi? Vad heter platsen? Notera!
- Utse mötesplats för räddningstjänst
- Sjökort med? Dykförbud på platsen?
- Sjö- och djupförhållanden?
- Strömmar? Sikt och bottenförhållanden?
- Ev. båttrafik att ta hänsyn till?

Luften:
- Förväntade väderförhållanden?
- Vind? Sikt? Temperatur?

Utrustningen:
- Är dykaren utrustad så att han/hon syns tydligt i vattnet?
- Är allt i bästa skick?
- Funktionskontroller gjorda?
- Kontrollera reservfunktioner!

Människan:
- Har alla rätt utbildning för det planerade dyket?

Säkerhet:
- Tänk på att:
  - Alltid pardyka med mellanlina eller använda livlina
  - Oerfaren skall alltid dyka med erfaren
  - Sätt signalflagga ADAM som skärm väl synlig
  - Kommunikationen skall fungera – kontrollera!
  - Dyket skall vara planerat
  - Ytobservation skall finnas
  - Oxygen bör finnas till hands på land/båt
  - Meddela i förväg någon anhörig tid och plats för dykningen

Vid dyktillbud:

Alarmering:
- Larma via **112** eller VHF
- Vad har hänt? Är några försvunna? Eventuella symptom?
- När inträffade tillbudet/olyckan?
- Var beredd att ange er position. Ange mötesplats för räddningspersonal
- Var beredd att svara på ytterligare frågor
- Ange hur man kan kontakta er
- Var beredd svara på frågor från dykarläkare

Åtgärder:
- Avbryt all dykverksamhet
- Påbörja eventuell behandling:
  - Hjärtlungräddning?
  - Oxygen?

När räddningspersonal anländer:
- Visa er position! Dykledare/dykkamrat skall om möjligt medfölja till sjukhus

---

Detta kort har utarbetats av **Västkustens Dyksäkerhetsgrupp i samarbete med Sjöfartsverket, Sjösäkerhetsrådet.**

SJÖFARTSVERKET
Sjösäkerhetsrådet
011-10 35 35

Får kopieras

Konsumentverket
Box 48
651 02 Karlstad

Telefon: 0771-42 33 00
Webbplats: www.konsumentverket.se
E-post: konsumentverket@konsumentverket.se